

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO (LETO) XXVII. (21)

No. (štev.) 31

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

1. avgusta 1968

Sovjetska nasilnost

Boj mlajše češkoslovaške komunistične generacije za notranjepolitično osvoboditev Češkoslovaške izpod hegemonije sovjetske partije spremlja z velikim zanimanjem ves svobodni in še bolj komunistični svet. Že od kitajskega „krivoverstva“ resno ogrožena enotnost svetovnega komunističnega gibanja dobiva s češkoslovaškim bojem za notranjo neodvisnost nove udarce, tako da je z moskovskega stališča povsem razumljiv moralni in vojaški pritisk, ki ga Kremelj izvaja nad sedaj vladajočo komunistično skupino v Pragi.

ZSSR si je na svojih zahodnih mejah v Evropi zgradila varnostni pas satelitskih držav proti kapitalističnemu svetu, katerega bodoča osvojitve ostaja končni cilj sovjetskih komunistov. ZSSR se mora po hudih udarcih iz druge svetovne vojne in vsled spreminjajočih se razmer na svojem ozemlju ter v vsem svetu najprej notranje konsolidirati in prilagoditi življenjsko raven svojega prebivalstva življenjski ravni svobodnega sveta, da bo mogla veljati za državo, ki naj bo vzor ostalemu komunističnemu bloku ter da bo privlačna tudi za še nekomunistične dežele. Zato so kremeljski veljaki zatrdno odločeni, ta svoj bližnji cilj doseči za vsako ceno, odn. se od njega ne nameravajo odvrniti za nobeno ceno.

Dolgo ohranitev tega varnostnega satelitskega pasu, vse dotlej, tako računajo v Moskvi, dokler ne bo prišel spet trenutek za nadaljnji direktni prodor v Zahodno Evropo, pa si je Kremelj zagotovil še s krutimi industrijsko-gospodarskimi ukrepi. Vse satelitske industrije in gospodarstva je navezal na sovjetsko industrijo in gospodarstvo z opremo satelitskih industrij s sovjetskimi stroji. Tako so vsi sateliti odvisni za obnavljanje svojih industrij od sovjetskih nadomestnih delov ter se jim je na Zahod za dobavo teh nemogoče obrniti. Nadalje sovjetska industrija kupuje skoro vso satelitsko industrijsko proizvodnjo, ne plačuje pa je v dolarski valuti, s katero edino bi mogli sateliti v večjem obsegu posegati v trgovino z Zahodom. Sateliti so za dobavo petroleja in derivatov tudi povsem odvisni od zadevnih dobav iz ZSSR, ker je ta zgradila petrolejske vode s svojega ozemlja v vse satelite. Edini satelit, ki ima svojo petrolejsko proizvodnjo je Rumunija, pa to ne more izkoriščati v svoj prid, ker je prisiljena oddajati ves surovi petrolej Sovjetski zvezi, ki ji ga potem prodaja prečiščenega, z ostalimi petrolejskimi derivati.

V sklopu teh dejstev je treba gledati sovjetski pritisk na Prago. Na noben način se jim ne sme zrušiti vojaška varnostna zgradba Varšavskega pakta, čigar središčna os je prav Češkoslovaška. Zato so v Moskvi sklenili nadaljevati, oziroma še povečati vojaške manevre vzdolž 95 kilometrov dolge češkoslovaško-sovjetske meje, raztegnili pa so jih še na vso svojo 1600 kilometrov dolgo mejo od Baltika do Črnege morja, da tudi ostale satelite opozarjajo na ohranitev miru in reda v njihovih državah.

Moskva je pravilno prepričana, da predstavlja sedanji način demokratizacije češkoslovaškega partijskega aparata in življenja nevarnost za ohranitev komunističnega režima ne samo v Pragi, temveč tudi v drugih evropskih satelitih zlasti na Madžarskem in še bolj v Vzhodni Nemčiji, ki sta dva satelita, katera imata svoje meje s svobodnim Zahodom. Naj se Dubčekovi načrti demokratizacije češkoslovaške partije še tako nanašajo samo na svobodnejše izživljanje komunistov v njihovih organizacijah — dejstvo je, da mlajša češkoslovaška komunistična generacija ugotavlja in spoznava nevzdržnost stalinističnih metod v svojih vrstah, tako v gospodarstvu kakor na drugih področjih človeškega udejstvovanja. In demokratizacija partijskega življenja pomeni za komuniste nehoten, toda neizbežen prenos demokratizacije tudi na njihove nasprotnike. Razvojni proces zgodovine, ki naj bi se po Marksu s komunističnim prevzemom oblasti ustavil, se nadaljuje in vodi ves komu-

SESTANEK MED SOVJETI IN ČEHI

Tudi minuli teden je svet z največjim zanimanjem zasledoval razvoj odnosov med Prago in Moskvo.

Praska vlada je ostala trdna na svoji poti notranje osamosvojitve izpod sovjetskega nadzorstva. Na desetisoče Čehov in Slovakov je podpisalo spomenico Dubčeku, v kateri ga vzpodbujajo, naj „vztraja na poti, na katero smo se podali in katere ne nameravamo živiti zapustiti.“

Sovjeti so izvedli nov silovit pritisk na Prago z velikimi vojaškimi manevri vzdolž celotne sovjetske evropske meje, od Baltika do Črnege morja. Vpoklicali so tudi rezerviste ter se manevrov udeležujejo vsi trije sovjetski rodovi vojske: letalstvo, mornarica in suhozemska vojska.

Sovjetski obrambni minister maršal Andrej Grečko je prekinil svoj obisk v Alžiru in se vrnil v Moskvo. Vzhodna Nemčija je začela vzdolž vzhodnonemško-češkoslovaške meje postavljati žične ovire, da bi že vnaprej zaprla ozemlje, čez katerega bi mogli Vzhodni Nemci bežati skozi Češkoslovaško v svobodo v Zahodno Nemčijo. Češkoslovaška pa je že v aprilu odstranila žične ovire in mine vzdolž svojih meja v Zahodno Nemčijo in Avstrijo.

V zvezi s prihodom celotnega sovjetskega politbiroja na Češkoslovaško, so v Pragi sarkastično komentirali: „Sovjetski vodje so zelo hrabri ljudje. Prihajajo v deželo, za katero menijo, da se nahaja v krempljih protisocialističnega gibanja. To resnično zahteva jeklenih živcev...“

Češkoslovaški vladni govornik Tichy je objavil, da je Dubček prepričan, da bo „sestane s sovjetskimi voditelji prijeteljski sestanek med bratskima komunističnima partijama na temelju enakosti in medsebojnega razumevanja.“ Razpravljali pa bodo ne samo o političnih, temveč tudi o gospodarskih vprašanjih. Čehoslovaki so se pripravili znova zahtevati od Sovjetov, da jim plačajo več milijard dolarjev dolga, ki se je nakopičil v času dvajsetih let češkoslovaške prodajanja industrijskih izdelkov Moskvi. Čehoslovaki zahtevajo dolarje, da bi mogli z njimi začeti kupovati na Zahodu.

Kot poslušen satelit je Madžarska s svoje strani izvajala pritisk na Prago. Glasilo madžarske KP Nepszabadsag je objavilo grozilni članek, v katerem pravi med drugim: „V Češkoslovaški se dogajajo podobne stvari, kakor so se dogajale pri nas pred protirevolucijo. Tovariši, ustavite to, kar je vodilo Madžarsko v odkrito protirevolucijo. Ne delajte napak, ki so bile storjene pri nas in ne dopustite, da bi se na stotisoče ljudi potopilo v krvi in in tragediji.“ — Pisanje tega madžarskega lista je skrajno izdajalsko, ker ne obsoja sovjetov za krvoprelitje v svoji lastni deželi, temveč svoje sozdravljane.

Dubček je pred odhodom češkoslovaškega politbiroja na sestanek s sovjeti izjavil, da „naslanjajoč se na komunistično gibanja, ostajamo na svoji poti in pozdravljamo pomoč tistih, ki nas razumejo in nam svetujejo ter potrpežljivo razlagamo naše stališče tistim, ki nas ne razumejo. Toda nikdar se ne bomo pustili potegniti z naše poti, zlasti ne od tistih, ki bi nas radi videli v sporu z našimi najbližjimi sosedi, pa naj bodo njihovi motivi kakšni koli.“

Češkoslovaški politbiro se je sestel s sovjetskim politbirojem v vasi Cior-na nad Tisou, ob češkoslovaško-sovjetski meji. Sestali so se v vaški kinodvorani, močno zastraženi s češkoslovaško policijo in vojaštvom. Vsem tujcem je bil dohod v vas prepovedan. Proti sovjetski meji je bila na sovjetskem vlaku postavljena oddajna postaja, s katero je sovjetski politbiro v direktni zvezi s sovjetskim vojaškim poveljstvom onstran meje, da mu more takoj sporočiti, v kakšni obliki naj izvaja pritisk na Prago.

Pogajanja so v največji tajnosti ter bo mogoče bodisi iz skupnega poročila, bodisi iz posebne izjave češkoslovaške ali sovjetskega politbiroja ugotoviti, na kaj so in na kaj niso sovjeti pristali.

Zanimiv je ponedeljkov uvodnik v glasilo češkoslovaške partije Rude Pravo, ki pravi med drugim: „Če naj bi bila visoka produkcija dokaz velike produktivne vrednosti sil, ki jih je sprostil socializem, zakaj potem Češkoslovaška dobiva samo polovico ali še manj učinkovitosti iz svojega industrijskega potenciala, kako pa ga dosegajo visoko razvite kapitalistične države? Če naj socializem predstavlja novo razmerje med posameznikom in družbo in eden od drugega, kako je potem mogoče, da se je delavski ponos razblinil v nič, da vse počez kradejo ljudsko lastnino, da je kvaliteta produkcije padla na nezno raven in da je zanimanje prebivalstva za skupne zadeve manjše kakor je bilo kdaj koli prej? Vse to dokazuje popolno nezmožnost socialističnega sistema.“

Humanae vitae

Papež Pavel VI. je v ponedeljek objavil okrožnico Humanae Vitae (O človeškem življenju), v kateri Cerkev ostaja na dosedanjem stališču do problemov umetnega preprečevanja rojstev. Ostaja še naprej v veljavi edino dovoljena ritmična metoda, ker samo ta ni v opreki z naravnim, se pravi božjim zakonom.

V encikliki papež znova obsoja sterilizacijo, splav in uporabo mehaničnih ali kemičnih sredstev proti spočetju in trdi, da umetno preprečevanje rojstev vodi v zakonsko nezvestobo, nemoralnost, izgubo spoštovanja žene in celo v politično nevarnost.

Pavel VI. poudarja, da „ni sprejemljiva nobena rešitev teh problemov, ki predstavlja nasilje nad človekovim bistvenim dostojanstvom in temelji izključno na materialističnem konceptu človeka samega in njegovega življenja.“

Božje previdnosti „ni mogoče kriviti“

nistični blok nezadržno proti njegovemu razkroju.

Zahod ta proces mirno opazuje. Pomaga mu sicer s podtalnim delovanjem znotraj komunističnega bloka, vendar ga v glavnem prepušča lastnemu razvoju, ker pač ni pripravljen tvegati vojne, najmanj atomske za dosego cilja, ki se itak sam približuje. Ta proces je zato počasnejši, ne zahteva pa življenjskih žrtev svobodnega sveta.

Las dificultades de la Iglesia Eslovana

Después de 25 años de la existencia del régimen comunista en Yugoslavia y Eslovenia nadie niega que la situación de la Iglesia mejoró algo a partir de la abierta persecución y opresión anterior. A pesar de esto todavía quedan muchas dificultades, que pesan sobre la Iglesia.

El régimen comunista no otorga permisos para la construcción de iglesias. Otra cuestión son los medios de comunicación. Según la Constitución todos los ciudadanos tienen iguales derechos pero los obispos se quejaron ya varias veces que hay discriminación para los católicos. Sus pedidos para el uso de espacio en la radio y televisión fueron denegados. Uno de los altos funcionarios comunistas, Zdenko Roter, tildó ese pedido de los obispos como „intolerable“.

El mismo funcionario se opuso también a la labor caritativa de la Iglesia, llamándola impermissible. Según él la fundación de entidades caritativas y sociales de la Iglesia es „opuesto a la posición marxista.“ Los sacerdotes Bole, Ravbar y Čuk fueron condenados a pagar 20.000 dinares cada uno, porque recolectaban donaciones para „El fondo del obispo Antonio Vovk“ para ayudar a la gente pobre.

De lo expuesto se desprende claramente, que la Iglesia en Eslovenia bajo los comunistas también ahora, después de la firma del protocolo con el Vaticano, no puede cumplir libremente su misión.

Boleča vprašanja slovenske Cerkve

Po 25 letih obstoja komunističnega režima v Jugoslaviji in Sloveniji nihče ne zanika, da se ne bi bil položaj Cerkve od začetnega odkritega preganjanja in zatiranja izboljšal. Toda še vedno je veliko stvari, ki so za cerkev zelo boleče.

Komunistične oblasti ne dajejo dovoljenj za zidanje cerkva. Naslednje boleče vprašanje je obveščanje vernikov. Ustava določa, da so državljani enakovredni, toda škofje so se že ponovno pritožili, da verni Slovenci glede sredstev obveščanja ne uživajo istih pravic kot ostali. Prosili so za uporabo radia in televizije. Vse prošnje so bile zastoj. Eden od vodilnih komunistov, Zdenko Roter, je to zahtevo škofov označil za nevzdržno.

Isti komunistični funkcionar je nastopil tudi proti dobroti kat. Cerkve ter jo označil za „nedopustno.“ Po njegovi izjavi je ustanavljanje cerkvenih socialnih in karitativnih ustanov „nasprotno marksističnim stališčem.“ Duhovniki Bole, Ravbar in Čuk so bili obsojeni vsak na 20.000 st. dinarjev globe, ker so nabirali prostovoljne prispevke za „Sklad škofa Antona Vovka“ za podpiranje najbolj siromašnih in revnih ljudi, za katere zve verska revija Ognjišče.

Iz vsega je jasno, da Cerkev pod komunisti v Sloveniji tudi po protokolu z Vatikanom še vedno ne more svobodno vršiti svojega poslanstva med ljudmi.

I Z T E D N A V T E D E N

Mednarodni svet srednjeevropskega odbora za dokumentacijo in informacije je v Bruslju objavil poziv na svetovno javnost, v kateri jo opozarja na barske napade nigerijske vojske proti Biafri. Poročilo navaja, da ta vojska načrtno pobija prebivalstvo vseprek ter zaradi lakote in boleznih dnevno pomre nad tisoč ljudi. — Najnovejša poročila iz Ekvatorialne Gvineje navedbe mednarodne ustanove v Bruslju potrjujejo in navajajo, da trupla mrtvecev leže razkropljena po cestah ter da nad njimi krožijo ptiči ter žro človeško meso. Poročila obsojajo vse velesile na svetu, da ne napravijo konca nigerijskemu barbarstvu nad prebivalstvom Biafre.

V New Yorku so objavili, da je začetek zasedanja jesenske glavne skupščine ZN preložen od 17. na 24. sept.

V Brazilu je policija zasliševala biv. predsednika republike Jania Quadrosa, ker je prekršil odredbo, s katero mu je vlada odvzela politične pravice za več let in v tem času ne sme dajati nobenih političnih izjav. Janio Quadros je v izjavi napadel sedanjo vlado in zanjo dejal, da ima samo dve poti, ali da se spremeni v popolno diktaturo ali pa obnovi demokracijo v državi. Zaradi te izjave ga je vlada konfinirala za 4 mesece v državi Mato Grosso v samotni občini.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Predsednik republike Juan Carlos Onganía je v terek odpotoval s spremstvom na obisk v province Tucumán, Catamarca in Jujuy. Namen potovanja je, da se sam prepriča, v koliko so napredovala dela, ki so bila že pred časom predvidena.

Vlada province Córdoba je pripravila zakonski osnutek o ustanovitvi Gospodarsko-socialnega sveta, ki naj bi bila posvetovalna ustanova za provincijsko vlado. V njem bodo predstavniki industrije, trgovine, poljedelstva, živinorejcev, nameščencev ter delavcev.

se ne strinjajo z mnogim drugim stališči katoliške Cerkve. Med državami pa, ki so pozdravile okrožnico Humanae Vitae je tudi Argentina, katere zun. minister Costa Méndez je poudaril, da „nihče nima pravice kakor koli spreminjati naravnega reda.“

V Vietnamu je padel ameriški major general Robert Worley, pomočnik poveljnika sedme ameriške letalske baze v tej deželi. V bližini ameriške pomorske baze Danang so njegovo letalo sestrelili komunisti. V bližini mesta Hue so pa Amerikanci odkrili veliko skladišče komunističnega orožja. V njem je bilo 13 ton raznih vrst orožja ter streliva.

Gral. Barrientos je po zadnji krizi v Boliviji sestavil povsem vojaško vlado. Njegov bivši notr. minister Anton Arguedas, ki je zaradi izročitve dnevnika terorista dr. „Che“ Guevare Kubašem, pobegnil v Čile, tam dobil politično zaščito, je pa odpotoval v Anglijo, kjer so mu dovolili bivanje za 3 mesece.

Jousef Zuayen, predsednik vlade v Siriji, je objavil, da je odkril zaroto. Pripravljali naj bi jo bili v Libanonu „arabski reakcionarci“ ter agenti britanske in ameriške informativne službe. Dejal je, da ima zarotnike v rokah in da bodo prišli vsi pred sodišče. V državi je zaradi negotovosti proglašeno obredno stanje.

Zadnja poročila iz Iraka pa navajajo, da je predsednik države Ahmed Hasan Al-Bakr odstavil tudi revolucionarnega predsednika vlade Zuayena ter da se bo naslonil še bolj na desno krilo soc. stranke Baath.

V zvezi s tem svetom je zvezni notranji minister dr. Borda izjavil, da ustanovitev tega sveta nikakor ne predstavlja uvajanja korporativnega sistema v Argentini. Zvezna vlada ima namreč v načrtu „uvvedbo prave reprezentativne demokracije s pomočjo polit. strank“. Kdaj se bo to zgodilo in če bodo pri tem sodelovale bivše politične stranke, minister ni povedal.

V Buenos Airesu so v soboto, 27. julija odprli XXIV mednarodno razstavo plemenske živine. Na slavnosti je bil navzoč predsednik republike general Onganía z ministri svoje vlade, kardinal Caggiano, člani diplomatskega zbora in predstavniki argentinskega gospodarskega življenja, zlasti živinorejcev.

V Buenos Airesu bodo v oktobru odkrili spomenik pesniku Rubenu Dariju. Proračun argentinskih državnih železnice dosega višino 175.482.900.000 \$.

Korupcija komunističnega novega razreda

GRENKO ŽIVLJENJE SLOVENSKEGA KMETA

„Nedeljski Dnevnik“ z dne 14. julija nam odkriva resnično podobo sedanje vladajoče komunistične oblasti v Sloveniji, ki živi in se bogati na račun siromašnega delavskega in kmetijskega ljudstva. Pred slovensko javnost jo je razgrnil Lojze Jakopič v daljšem članku, ki ga je objavil pod naslednjimi naslovi: „Kmet in weekendi“. Pod tem je veliki dvostolpni naslov „Zakaj ima v naši državi vsa leta po vojni luksuz prednost pred proizvodnjo?“ Pod njim pa manjši tudi dvostolpni, ki vprašuje: „Zakaj takoj strah, če ima kmet novo kosilnico ali celo traktor, nobenega straha pa ni pred meščanom, ki ima hišo, dva weekenda in najmodernejši avtomobil?“

Članek se glasi takole:

Meščani radi zelo hitro vse pozabimo. Pozabimo, kaj je bilo včeraj, in celo, kaj se je zgodilo že danes zjutraj. Iz dveh razlogov: zaradi hitrega tempa življenja, pa zaradi našega oportunizma. Čisto nekaj drugače je s kmetom. Ta ne pozabi zlepa ničesar. Ob štirih zjutraj, ko začne z delom v hlevu in na polju, pa do desetih zvečer, ko z delom preneha, večji del sam ali v dvoje, ima čas premišljevat. Premišljeva, ugotavlja, primerja in sprašuje. Odgovorov na vse nikdar ne dobi.

Na primer moj znanec kmet, ki sem ga obiskal pred dnevi. Zložil je pred mano fascikel dokumentov, pa sva začela razgovor.

Odločba obnovitve zadruga, ki znanec kmetu dodeljuje toliko potrebne opeke, apna, cementa, lesa in železa. — Na podlagi te odločbe je leta 1946 kmet dobil potreben gradbeni material, da si je obnovil gospodarsko poslopje in samo na pol stanovanjsko hišo. Samo na pol, ker so v tistem času bile v državi še večje potrebe! — Odločbo agrarne reforme, po kateri je kmet dobil dve njivi, eno graščinsko, eno farovško. S tem si je znanec kmet pridobil nove zemlje, da je postal srednjemočan. To so bile kmetove svetle odločbe. Vstavil jih je v rom in za steklo na tako vidno mesto, kot stavljajo pohvalni vinogradniki, živinorejci ali sadjarji svoje diplome z razstav ali uradnega ocenjevanja.

Potem je znanec kmet razložil pred mene cel kup žalostnih odločb: o obvezni oddaji živine, pšenice, krompirja, o obvezni sečnji gozdov, o davkih. Davkih, ki so vsako leto močnejše posegli v kmetovo gospodarstvo, davkih na zemljo, na katastrski dohodek, na živino, na vozove, na kmetijsko orodje, na stroje, čeprav skromne, o obveznem zdravstvenem zavarovanju, obveznem zavarovanju kmetijskih posevkov in živine, o dajatvah za mlečno kontrolo, rodovniško službo itd., itd.

Moj znanec kmet je dober, umen gospodar, ki vodi skromno knjigovodstvo. Lansko leto na primer, za leto 1967, je ob dobri letini imel takšen čist dohodek, da mu je pri sedemčlanski družini prišlo 72.000 S-din na osebo. Letno, ne mesečno. Potem, ko je poravnal vse obveznosti in si dokupil tudi mali traktorček, pa motorno kosilnico. Devetletna investicija sicer, toda zapadana v bilanci za leto 1967.

Ta moj znanec kmet pa je lani sredi poletja dobil sosed. Meščane. Trije so si sredi bivših zadrugnih sadovnjakov, ki so bili pripravljeni na plantažen način, postavili lepe zidane weekende. Weekende s terasami in z zidanicami v kleti. Na zunaj weekendi izgledajo resda kot skromne počitniške hišice. Toda barvna fotografija bi pokazala vso pestrost in bogastvo notranje opreme, ki je bila predvsem nabavljena v Trstu, v Benetkah in v tujih mestih. Nabavljena na devize. Sicer, baje, prihranjen od službenih potovanj ali kako drugače. V to se moj kmet ne spušča. Zanimivo je to, v kar se spušča.

Trije bogati meščani, ki so si postavili v nekdanjem zadrugnem sadovnjaku weekende, so se nenadoma preko noči prvič po vojni začeli zanimati za kmečko vprašanje. Začeli so se pogovarjati s kmeti v svoji okolici. In sicer zato, da pri njih lahko kupijo jajca, dobijo mleko, domače pristno vino, salame in klobase, pa zato, da domačini popazijo na njihove počitniške hišice v času, njihove odsotnosti. V zameno za te usluge, ki jih meščani sicer plačajo, pa je vas dobila boljše ceste, vodovod, pa tudi električni tok ni tolikokrat prekinjen, kot je bil prejšnja leta. To je vpliv teh gospodarjev weekendov.

Moj znanec kmet ima notranje težave. Ne iz zavisti in nevoščljivosti, ampak težave, kakršne ima večina preprostih in delovnih občanov. In sicer: Ali je življenje v mestih res tako težko in nemogoče, da si ljudje samo z weekendi lahko še lajšajo življenje in ga podaljšujejo, si ga sladijo? Ali je v teh weekendih še kaj drugega? Če ne bi

šlo ravno za iste ljudi, ki so še pred 15 leti, ne da bi trenili z očmi, podpisovali iste odločbe, ki mi jih je kmet kazal in ki so, ne da bi trenili z očmi, pristajali na arondacije, odvzem zemlje, na agrominimume, na odvzem gozdov, pristajali celo na to, naj bi se hribovske vasi izpraznile itd., itd. Tisti ljudje sedaj beže iz istih mest nazaj v hribe, v katerih si postavljajo počitniške hišice, ki niso hišice, ampak marsikje velike vile.

Pa tudi vse to moj znanec kmet do neke mere razume. Če je ta hišica postavljena z denarjem, ki ga je meščan — zdravnik, inženir, profesor, tehnik, direktor ali kdorkoli, zaslužil s svojim delom. Namesto, da bi denar zapil, si je postavil weekend hišico in si v njej preko sobote in nedelje in v času letnega dopusta pridobiva novih moči za nov delovni elan. On in njegova ožja družina. Čeprav je kanec grenkega ob tem ugotavljanju, kajti 20 let po zadnji vojni, taisti moj znanec kmet in vsi njegovi za prigarani in prihranjeni denar, za dinar v roki, ne za dinar na kredit, niso mogli dobiti za dograditev med vojno požgane hiše, pa za modernizacijo svojega kmetijskega gospodarstva ne cementa, ne železa, še pred leti ne niti najosnovnejšega kmetijskega orodja, kaj šele modernih kmetijskih strojev.

Trije tovariši, sosedi mojega znanca kmeta, pa so si weekende postavili s krediti pod zelo ugodnimi pogoji. Potem, ko so v mestu skoraj zastoj dobili stanovanja v svojih ustanovah. Iz mesta do počitniških hišic se vozijo z mercedesi, peugeotii in alfaromei.

Koliko plačajo za ta luksuz? Kmet, moj znanec, ve povedati, da je obdavčeno vsako kolo na njegovem vprežnem vozilu, vsak elektromotor posebej, ki ga potrebuje v gospodarstvu. Elektromotor potrebuje tako, kot trije njegovi sosede v mestu svoje nalivno pero. Pa njihovo nalivno pero ni obdavčeno, vprežni voz in elektromotor pa sta obdavčena. Če kmet reče: „Krava mi daje 8 litrov mleka,“ mu nihče ne verjame. Davka bo plačal za 10 ali 12 litrov. Če pa njegov sosed reče: „Nisem imel več dohodkov v letu 1967 kot 2 milijona starih dinarjev,“ mu vsi verjamejo. Nihče mu ne bo šel merit koliko mleka mu je doteklo skozi žiro račun.

Pa tudi do tukaj je še vse razumljivo, še vse opravičljivo in še vse na mestu in še vse po predpisih. Toda...

Od Ankarana do Umaga, pa po pobočjih prelepe Poljanske in Selške doline, po pobočjih Gorjancev, pohorskih hribov in na obalah slovenskih jezer, so zgrajene počitniške hišice, ki jih lahko marsikatero imenujemo luksusne vile. Zgrajene so s krediti pod zelo ugodnimi pogoji, pa ne z namenom, da bi v teh počitniških hišicah lastnik v času oddiha in počitka nabiral svoje moči, da bi se v teh hišicah njegova ožja družina razveseljevala ali kakor koli drugače uživala, ampak so te počitniške hišice prava gostinsko-turistična obrt. Obrt v domačem in obrt v tujem turizmu. Od 15 do 30 dolarjev plačujejo tuji dnevno za najem weekendov ob morju, ob Krki, v bližini Bleda, na Pohorju, v Poljanski in Selški dolini itd. Lastniki teh počitniških hišic in njihove družine pa v času svojega koriščenja letnega dopusta preživljajo svoj letni dopust pri svojih nekje na kmetih ali zopet na privilegirani način kje v družbenih obratih. In namesto da bi lastniki weekendov, ki dopust preživljajo v počitniških domovih svojih kolektivov in ne v svojih počitniških hišicah, uživali na soncu in morju in v naravi, dnevno preštevajo, koliko dolarjev so iztržili za svojo hišico. Tisto hišico, ki jo skromno imenujejo weekend, ki so jo zgradili ali s privilegiranimi krediti ali z nakradenim gradbenim materialom ali kako drugače. Zelo malo jih je, ki so si weekend zgradili s prihranki in z dohodki svojih rok. Tem mir in vse priznanje!

In to je poglavitno, najpomembnejše, kar sva razpravljala z mojim znanec kmetom, je sledeče: Zakaj ima v

naši državi vsa leta po vojni luksuz prednost pred proizvodnjo? Investicije za luksuz pred investicijami za razširjeno reprodukcijo? Zakaj takoj bojazen, če ima kmet novo kosilnico ali celo traktor, nobenega strahu pa ni pred meščanom, ki ima hišo, dva weekenda in najmodernejši avtomobil. Je na dlani, da kmetova kosilnica rodi novo vrednost, meščanov peugeot pa prav nobene. Razen izgube v primeru prometne nesreče.

In za konec predlog:

Ne, da bi lovili čarovnice, pa morebiti začeli boj proti weekendom, toda pravična obdavčitev weekendov kot luksuz bi bila na mestu. Pa obdavčitev tistih počitniških hiš, ki služijo lastnikom kot vir dohodkov, občutno obdavčitev po dohodkih.

Samo to in nič drugega. Za vse enake pravice, za vse enaki pogoji!

„Budućnost“ o dr. Jelenču

Pravkar smo dobili najnovejšo številko revije Budućnost, glasila Socialdemokratske skupnosti Jugoslovanov izven domovine, za mesec julij, ki jo na Dunaju izdaja g. dr. Živko Topalović.

V reviji je objavljen toplo pisan spominski članek o rajnem dr. Celestinu Jelenču. Napisala ga je žena g. dr. Živka Topalovića ga. Milica Djurić-Topalović.

Spominski članek začenja z besedami: „Pričakovali smo pismo in članek od tovariša Jelenca, pa nam je Svobodna Slovenija prinesla tužno novice, da je 12. aprila Jelenec umrl zaradi srčne kapi v 85 letu življenja. Bil je še vedno čil in pripravljen za vsako delo za svobodo svojega slovenskega naroda in za ohranitev Jugoslavije.“

Po navedbi življenjskih podatkov v članku ugotavlja naslednje:

„Ko smo socialisti leta 1967 ustanovili Socialdemokratsko skupnost Jugoslovanov izven domovine, je Jelenec takoj pristopil in postal podpredsednik ter stalni sodelavec Budućnosti. Z nami je aktivno sodeloval do svoje smrti, pripravljen, da se bliža dan osvoboditve države izpod komunistične diktature. Njegova edina želja je še bila videti svobodno in močno Jugoslavijo pod demokratsko vladavino pravih demokratov iz vseh slojev naše države.“

Dr. Jelenec je bil naš sodelavec, tovariš in prijatelj vso življenjsko dobo. Posebno smo se zblížali v Rimu, ko je prišel tja s svojo simpatično in odločno soprogo Julko. Takoj smo ju sprejeli in ju spravili v oficirsko menzo na Corso Trieste, kjer je ga. Julka pre-

Od političnih voditeljev pričakujemo trojega: talent, znanje in izoblikovan značaj. Pod talentom razumemo dar hitre odločitve, čut za bistveno in intuicijo. Pokojni Anton Šubelj mi je pripovedoval zanimivo zgodbo še iz časov predno se je senator F. J. Lausche podal v javno življenje. Takrat je bil gospod senator advokat in šele na začetku svoje poti. Na sodišču je moral zastopati nezakonsko mater, kateri oče njenega otroka ni hotel plačati vzdrževalnine. Gospod senator je problem hitro rešil. Ko je šel na razpravo, je vzel s seboj Prešernovo pesem o nezakonski materi, katero je Ivan Zorman prevedel v angleščino. To pesem je senator prebral v sodni dvorani. Jokal je sodnik in vsa dvorana, gospod senator pa je dobil tožbo.

Poleg znanja iščemo pri političnih voditeljih še prav posebno izoblikovan značaj. Pri tem imamo v mislih predvsem dvoje: harmoničen značaj in moralni pogum. O harmonični osebnosti je govoril dr. A. Korošec, ko je v enem svojih govorov izrekel misel, da je strast slab svetovalec. Znano je tudi bilo, da se dr. Korošec ni nikoli maščeval za prestane krivice.

Toda lastnost, brez katere je vse talent in vse znanje brez pomena, je moralni pogum. Moralni pogum je tista lastnost, ki nalaga političnemu voditelju, da vedno dela tisto, kar je prav in dobro, čeprav ga ljudje ne razumejo in mu niso hvaležni.

Dr. J. Felicijan, O moralnem pogumu, Am. domovina, Cleveland, 2 V. 1968

Kaj pišejo

...Politično delo je treba povečati, ker ga je v emigraciji že tako in tako malo. Napačno je mnenje, da je treba zmanjšati politični pritisk. Mnenja sem, da ga je treba povečati. Če tega ne bomo storili, bomo izdali ne samo svoje politične prijatelje doma, ki so ves čas vztrajno nasprotovali komunizmu, marveč tudi komuniste, ki so sami prišli k pameti!

Naš končni cilj je obnova demokracije v domovini...

Konfederacija je odlično geslo in odlični načrt; toda zaradi konfederacije ne smemo pozabiti na demokracijo. Vsaj mene konfederativna Slovenija na zanima ravno posebno, če ne bo obenem demokratična. V Sloveniji je preganjala in preganja slovenska OZNA, ne pa zvezna...

dopoldne, so pa dejansko šele ob desetih zvečer.

Po načrtu bi moralo letalo JAT-a 9. julija zgodaj odleteti iz Beograda v Amsterdam, tam naložiti skupino 68 slovenskih izletnikov iz ZDA, jih prepeljati na letališče Brnik pri Ljubljani, in od tu ob desetih zopet odleteti s skupino vračajočih se ameriških izletnikov v Amsterdam.

Toda letala družbe JAT ni bilo od nikoder v Amsterdam in ne na Brnik. Ko je letalo že letelo od Beograda proti Amsterdamu, je med poletom dobilo naročilo iz Beograda, naj spremeni smer in naj krene proti Muenchenu. Od tedaj o letalu ves dan ni bilo glasu.

V Amsterdamu je bil 9. julij prav tako zelo vroč dan kot v Sloveniji. Vsa slovenska izletniška skupina iz Amerike, v kateri so bili tudi 70-letniki, je ves dan morala prebiti v čakanju v carskem prostoru na letališču. V tem času so od predstavnikov družbe JAT prejeli samo listke za brezalkoholno pijačo, tisti na letališču v Brniku na letalo čakajoči slovenski povratniki pa obložen kruhek in brezalkoholno pijačo.

Druge letalske družbe v takem primeru svoje potnike odpeljejo v najboljše restavracije na kosilo in počitek ter so jim za vsako potrebo na razpolago, opravičujejo se jim tudi zaradi nastale spremembe. Predstavnikom beograjske družbe JAT kaj takega še na misel ni prišlo. Nasprotno, na letališču v Brniku je zastopnik JATA dopisniku ljubljanskega Dela posmehljivo dejal: „Ste že napisali poročilo o današnji zamudi? Veste, vsakokrat, kadar kaj napišete, imamo drugi dan več potnikov.“ Jasnó, ko potniki nimajo druge izbire, ker ima JAT monopol v Jugoslaviji.

Tako so slovenski ameriški povratniki v Brniku ves dan na letališču vsi ogorčeni čakali na letalo. Vročina je bila neznošna, in da je bilo nezadovoljstvo še večje, se je prav tisti dan pokvaril še hladilnik ter je bila vsa pijača topla.

Končno je letalo ob 21.15 pristalo. Ko je ob njegovem pristanku harmonikar v narodni noži zaigral v pozdrav slovenskim izletnikom poskočno polko, se nihče niti ozrl ni. Vsi so bili izmučeni od čakanja in od vročine ter ogorčeni. Eden od izletnikov je manj nejevoljen izjavil: Boste že videli, kdaj bom še potoval z vašim letalom. Saj so na svetu tudi še francoske in italijanske letalske družbe.“

Tako so bili sprejeti na domačih tleh slovenski izletniki iz Amerike. In vse to zaradi brezvestnosti uslužbenstva in vodstva beograjske letalske družbe JAT, ki se s takim postopkom naravnost norčuje iz potnikov, njene milijonske izgube pa morajo potem kriti davkoplačevalci tudi iz Slovenije.

Po škandalu v biv. Splošni gospodarski banki v Ljubljani

V zadnji številki Sv. Slovenije smo poročali o velikem denarnem škandalu v biv. Splošni gospodarski banki v Ljubljani, v kateri so si vodilni uradniki pred združitvijo tega denarnega zavoda s Kreditno banko odobrili visoke milijonske kredite brez slehernega jamstva na 30 letno odplačilno dobo za nakup letnih hiš in avtomobilov.

Odkritje tega škandala v komunističnem „novem razredu“ je v javnosti povzročilo tolikšno ogorčenje, zlasti srednjih slojev, ki ne more priti do kreditov za graditev potrebnih hiš, da ga partijsko vodstvo ni moglo zakriti.

Zato so na zadnjem sestanku partijske organizacije v Kreditni banki dne 5. julija vse prizadete funkcionarje bivše Splošne gospodarske banke, ker so „pri znani aferi okoli razdeljevanja kreditov v biv. Spl. gospodarski banki škodili ugledu v ZK“ izključili iz partije. Izključeni so bili Bojan Bule, vršilec dolžnosti generalnega direktorja v biv. SGB, Stane škof, direktor direktorije za kreditiranje kmetijstva, Branko Torkar, predsednik sveta delovnega kolektiva in direktor direktorije za kreditiranje prometa in drugih skladov, Ivo Sever, samostojni svetnik, dr. Hugo Skala, pomočnik generalnega direktorja in Miloš Hočevnar, bivši direktor direktorije splošnih poslov v biv. SGB.

Naduta brezvestnost

V sedanji komunistični Jugoslaviji ima monopol za letalski promet beograjska letalska družba JAT.

Ko ima JAT monopol za ves letalski promet v državi, postopa z ljudmi s neverjetno brezvestnostjo. Nič jim ni, če ljudje protestirajo in če pred inozemci spravljajo svojo državo ob še tisto malo ugleda, kar ga še imajo. Saj že pripomba v „redu letenja“, da je

Marjan Urbančič, biv. pomočnik direktorja direktorije splošnih poslov SGB, je bil kaznovan z zadnjim opominom pred izključitvijo. Niko Kavčič, sedanji generalni direktor Kreditne banke in hranilnice, je dobil ukor, ker je podpisal kreditno pogodbo, čeprav bi moral vedeti, da mu je bilo z njo odobreno posojilo pod pogoji, „ki niso bili v skladu s pravilnikom“.

Sklenili so tudi, da morajo vsi, ki so zagrešili „napake in nepravilnosti nositi vse posledice svojega početja“ ter da bi njihovo „nadaljnje delovanje na delovnih mestih nedvomno negativno vplivalo na bodoči razvoj banke“, kot piše Dnevnik z dne 5. julija.

V zvezi z afero v biv. Splošni gospodarski banki je tudi odstopil predsednik občinskega odbora občine Ljubljana—Center dr. Ivan Cibic. In to zaradi „nezakonito pridobljene možnosti za nabavo več kot 200.000 novih din posojila pri biv. SGB“.

Javnost se pa doma sprašuje, če bo partija pozvala na odgovor še višje svoje funkcionarje zaradi še večjih gospodarskih in finančnih škandalov, ki jim doslej zaradi lepšega še ni padel niti las z glave in še vedno sede na vodilnih političnih in gospodarskih položajih.

„čas odhoda in prihoda letal približen in ni zagotovljen,“ ne povečuje ugleda podjetju in ne državi.

Brezvestnost, ki si jo je to podjetje dovolilo s potniki, in to z ameriški slovenski izletniki dne 9. julija, pa presega vse meje.

Tega dne se je skupina ameriških izletnikov vračala domov. Odpotovati bi morali z letališča Brnik ob desetih

Neue Zürcher Zeitung o sedanji stvarnosti v Jugoslaviji

Švicarski dnevnik „Neue Zürcher Zeitung“ vsa leta z zanimanjem spremlja politični in gospodarski razvoj v Titovi Jugoslaviji ter redno o tem objavlja poročila. Od časa do časa pa v Jugoslavijo pošilja tudi posebne dopisnike, ki nato svoja opažanja popisujejo v daljših člankih. Tak dopisnik omenjenega lista je bil v Jugoslaviji zopet v maju. Svojem listu je napisal tri članke: „Jugoslovanske gospodarske ambicije“, „Kaj naj postanejo komunisti v Jugoslaviji“ in „Višje vrednotenje federalizma v Jugoslaviji“.

Ker navedeni članki dobro označujejo sedanji položaj v Jugoslaviji, iz njih povzemamo najvažnejšo vsebino.

JUGOSLOVANSKE GOSPODARSKE AMBICIJE

Drama gospodarske reforme

Na IX. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije, ki bo v jeseni, ne bodo sprejeli samo važnih sprememb v komunistični organizaciji, ampak bodo govorili tudi o uspehih in neuspehih leta 1965 začete gospodarske reforme. Sodbo o tem ali je gospodarska reforma uspela ali ne, je težko reči. Državni in partijski funkcionarji so glede bodočnosti optimisti, gospodarski svet pa ni takega mnenja ter gleda v bodočnost z zaskrbljenostjo.

Do začetka 60 let je bilo gospodarstvo v Jugoslaviji v znaku avtarkije. Težišče vsega državnega programiranja je bila kljub leta 1950 uvedenemu delavskemu samoupravljanju pospešena industrializacija zlasti gospodarsko nerazvitega juga. Zaradi Titovih načrtov za kolektivizacijo poljedelstva je ljudstvo v množicah zapuščalo deželo ter odhajalo v mesta, kjer so začele nastajati „politične“ tovarne. Ogromne jeklarne in drugo težko industrijo so gradili v krajih, v katerih za take industrijske obrate ni bilo nobenih pogojev: ne surovin, ne električne energije, ne strokovnega osebja. Težke milijarde dolarjev so požrli ti obrati. Vsa ta podjetja so bila visoko pasivna. Izgube je krila država. Navidezno je bilo vse v znaku visoke konjunktore, v resnici je pa začela udarjati vedno bolj na dan inflacija.

Nasprotniki gospodarske reforme so krivili za neuspehe delavsko samoupravljanje. Veliko naporov je bilo treba in hudih notranjih bojov, predno so

gospodarski strokovnjaki uveljavili svoje stališče nad dogmatiki, da je rešitev samo v nadaljevanju reforme, nikakor pa ne v vračanju na stare formule programiranja. Zato so bila za izvajanje reforme poostrena navodila, dinar je bil znova razvrednoten od 750 na 1250 dinarjev za en dolar. Postavljeno je bilo načelo, da se morajo podjetja sama vzdrževati.

Gospodarstvo se mora usmerjati po vzoru na svetovno gospodarstvo in se usposablja za tekmovanje z njim. Tisti, ki tega ne zmorejo več, naj se zapro. To „konjsko zdravilo“ je bilo boleče celo za visoko razvita gospodarska podjetja v Sloveniji in na Hrvaškem.

Sedaj gre tendenca v smer, da novih industrij več ne ustanavljajo, vsa razpoložljiva sredstva pa uporabljajo za modernizacijo gospodarskih obratov. Zaradi ustitve dela v številnih pasivnih tovarnah se je število nezaposlenih dvignilo na 200.000. Prav toliko ljudi je pa iz Jugoslavije tudi na delu v Zahodni Evropi.

Končno pisec članka navaja, da Jugoslavija „brez ideoloških pomislekov sedaj vabi inozemski kapital v deželo. Na Zahodu so za sedaj še previdni, ker je naložba kapitala omejena samo do 49% in ker zakonodaje za zavarovanje inozemskih naložb še ni. Edino italijanska firma FIAT je vložila večji kapital v tovarno avtomobilov v Kragujevcu.“

KAJ NAJ POSTANEJO JUGOSLOVANSKI KOMUNISTI

Članku je dal pisec tudi podnaslov „Samooomejitev kot vprašanje obstoja.“ V njem med drugim ugotavlja, da si jugoslovanski komunisti lastijo prvenstvo v določitvi reda, čeprav se je gospodarska reforma začela kazati ne samo v svojih uspehih, ampak tudi v številnih negativnih pojavih in je jasno, da so doslej v tem poskusu „napravili samo šele majhen korak na dolgi in kamniti poti“. Omenja, da je izvedba tega načrta tako v centrali, kakor po republikah, zaupana najboljšim gospodarskim strokovnjakom, zlasti mlajšim, in znanstvenim raziskovalcem po univerzah ter da je „zemeljski plaz na gospodarskem področju prisilil partijo, da je morala celo vrsto dogem znova preučiti“, kar da je vse samo pospešilo, da se je notranja kriza ustvarila odkrito si nasprotujoče skupine.

Kriza med dogmatiki in reformisti je dosegla višek leta 1966 z izključitvijo Rankovića, za kar sta bila v glavnem dva vzroka: boj za oblast dveh rodov in vedno večji pritisk, ki so ga za spremembo komunističnih osnov zahtevale novonastajajoče oblike v družbi in gospodarstvu. Koncesije federacijam so „zamazale bistvene dele komunistične ideologije“. V zvezi s tem pisec omenja, da je mit partizanstva začel vedno bolj bledeti.

Govorec o pojavi novih reformatorjev začenši pri Džilasu navaja, da so vse do Rankovićevega padea dogmatiki proti njim uporabljali „najostrejšo municijo“ tako v sami centrali, kakor po republikah. Z Rankovićevo odstranitvijo pa niso bili odstranjeni z vodilnih položajev samo dogmatiki, ampak tudi cela vrsta „za partizanstvo zaslužnih

mož.“ Njihova mesta so zasedli sredinci, odločni praktiki v starosti 30 do 50 let, ki so „prepričani, da je Jugoslavija s socializmom izbrala pravo rešitev“, prepričani so tudi, da mora Jugoslavija pri tem hoditi povsem svojo pot.

Sam Tito se ni takoj opredelil za ljudi, ampak je kolebal med reformatorji in dogmatiki; sedaj je odločno na strani reformatorjev.

Novo spremembo so komuniste prisilile, da so morali iskati nova tolmačenja marksistično-leninističnega nauka. Pa so jih našli in „pomirili“ tudi svojo vest“ z iznajdbo novih idolov za ljudstvo. Obledeli mite partizanov so zamenjali inženirji, strokovnjaki, znanstveniki, iznajditelji. V iskanju novega mesta, nove naloge, ki naj jo dobi partija s svojimi člani, so dali možnost za najširšo debato o tem problemu. Vse to kar so prej označevali še „destruktivnost“, če je kdo povedal kritično mnenje, je sedaj koristno iskanje poti za potrebno odmiranje države in za položaj partije „kot posredovalke med človekom in njegovim delom“ in kot „zaščitnico končne samoosvoboditve.“ Za

VIŠJE VREDNOTENJE FEDERALIZMA V JUGOSLAVIJI

Decentralizacija kot vzpodbuda za razvoj

Menjalna igra med centrifugalnimi in centripetalnimi tendencami, ki je bila v partiji in v gospodarskih ustanovah že leta občutna, obstaja tudi v notranjepolitičnem področju: boj med federalizmom in centralizmom.

Čeprav ustava iz leta 1963 določa, da je federativna republika Jugoslavija zvezna država „svobodno združenih in enakopravnih narodov“, sta ji zlasti v času pospeševane industrializacije zvezna uprava v Beogradu in z njo partija prigrabili monopol nad vso oblastjo, odkoder sta oba z vso odločnostjo dušila sleherni „poskus narodnega partikularizma.“

Pisec članka zatem opisuje zgrešene poskuse „umetnega niveliranja jugoslovanskih narodov ne samo na upravni, ampak zlasti na kulturni ravni. Jasno, da je vse to moralo na celi črti propasti, ko niso niti dopuščali niti želje po ohranjanju in spoznavanju narodnostnih posebnosti, ampak je centrala sama vse prisilno združevala. Posledica: obnova napetosti med Hrvati in Srbi. Ločitev duhov na gospodarskem in kulturnem področju je prišla do izraza tudi v partiji, kjer so na severu s pojmom „srbski“ začeli označevati „hegemonijo in nazadnjaštvo.“ Vodilni ljudje na severu države so začeli javno postavljati vprašanje, če je

Nova knjiga o Baragi v angleščini

Založba Studia Slovenica v Washingtonu, ZDA, je izdala novo knjigo v angleščini o škofu Ireneju Frideriku Baragi. Napisal jo je prelat dr. Maksimilijan Ježernik v Rimu. Obsega 155 strani, natisnjena je bila na — Fin-skem.

Knjiga je pomembna zlasti zaradi tega, ker si je prelat dr. Jezernik nadel nalogo, da objavi vse, kar je bilo mogoče najti o Baragi v rimskih arhivih. Se pravi v prvi vrsti v arhivih kongregacije de Propaganda Fide.

Dokumenti so zgodovinsko pomembni ter jih bodo morali upoštevati vsaj do neke meje ob dokazovanju Baragovega svetništva v procesu za njegovo beatifikacijo. Razumljivi pa bodo v glavnem le strokovnjakom.

Važna je piščeva bibliografija na zadnjih dveh straneh knjige, kjer je objavljena dolga vrsta virov za Baragov življenjepis: knjige, ki so o njem že izšle, razprave, članki, pisma, dokumenti v raznih arhivih itd. Vsem skupaj je 70.

Rojstvo, ženitev in smrt Ludvika Kavška

O tej Maroltovi knjigi, ki je izšla v založbi Svobodne Slovenije, je goriški Katoliški glas z dne 13. junija zapisal tole ugotovitev:

„Največja odlika Maroltove knjige je njen vesel, včasih prav humorističen ton. Prav zaradi tega optimizma in nasmeha je delo redkost v slovenski literaturi, o kateri je Cankar svoje čase dejal, da se ne zna smejeti. Marolt pa se zna smejeti in to na različne načine: nedolžno in naivno, a tudi hudomušno in ironično.“

Knjiga stane v Argentini broširana 1000 pesov, vezana 1200 pesov. V ZDA: broširana 4 dol., vezana 5 dol. V ostalih državah ameriškim dolarjem odgovarjajoča vrednost.

do tega cilja je treba do vseh podrobnosti spopolniti samoupravljanje. Zato mora biti v bodoče delo partije postavljeno na širše osnove in ne sme sloneti več na sistemu celic. Zato so tudi mnenja, naj bi partija prenehala biti razredna stranka, ampak naj postane sila, ki naj zajame življenje in delovanje ljudi v celoti. Samo v tem vidijo njeno rešitev pred zastarelostjo in razpadom.

Večstrankarski sistem je še vedno vprašanje, o katerem komunisti ne govorijo radi. Toda to, kar je bil nedavno pri samih komunistih še največji prestopnik, ustanavljanje posebnih frakcij znotraj stranke, je danes že premagana stvar. Cervenkovski je šel še dalje in celo dopušča možnost obstoja še druge stranke znotraj partije, „ki bi se seveda morala boriti za socializem.“

Poleg čakanja novih ideoloških smernic je pri jugoslovanskih komunistih pereče tudi vprašanje partijskega naraščanja, kajti v 20 milijonski državi ima samo vsak dvajseti državljan partijsko legitimacijo v žepu, v Sloveniji in na Hrvaškem pa celo samo vsak pet in dvajseti.

še mogoče zagovarjati stališče, da si iz Beograda dopuščajo vse ukazovati in mu zato še plačevati visoke prispevke. Zato so se začeli vedno bolj postavljati po robu „beograjski centralni oblasti slovenski in hrvaški partijski in gospodarski voditelji.“

Z Rankovičem je bil v partiji razorožen tudi dober del ljudi z velesrbsko mentaliteto, kar je imelo za posledico podelitev večje pristojnosti posameznim republikam.

Pisec članka zatem navaja, da je „glavno vprašanje skupnega življenja v Jugoslaviji ogromna razlika med severom in jugom“, se pravi med „bogati“ in „siromašnimi“ področji. „Za inozemskega obiskovalca je ta razlika dejansko naravnost presenetljiva. Med Slovenijo na severu z njeno visoko razvito industrijo in gospodarstvom, z njenimi čistimi mesti, z njenim veskozi „srednjeevropskim“ prebivalstvom in

makedonskimi ter črnogorskimi gorami, ni samo razdalje več sto železniških kilometrov, ampak sto let razvoja, in k temu še meja med Zahodom in Vzhodom.“

Pisec članka pove razloge za gospodarsko in kulturno zaostalost juga: dolgoletno turško gospodarstvo, prizna pa, da je te kraje zanemarjala tudi partija sama s svojim načrtnim gospodarstvom. Zato sedaj skuša to popraviti zlasti po vladnem dekretu iz leta 1965, ki je republike Makedonijo, Črno goro, Bosno in Hercegovino ter republiko Srbijo priključeni avtonomni pokrajini Kosovo-Metohija proglasila za „gospodarsko nerazvita področja“, ki imajo zagotovljeno vrsto ugodnosti ter državno pomoč, ostale republike, zlasti Slovenija in Hrvatska pa možnost za investiranje svojega kapitala na tem področju.

Končno pisec članka omenja večjo pristojnost zbora narodov v zvezni skupščini, razne ukrepe za enakopravnost jezikov v zveznem parlamentu. Pravi, da je o zapostavljanju jezikov težko govoriti, prav tako o zapostavljanju hrvatske kulture, ki ima že tak položaj, da je nihče ne more več zatirati. Dalje pravi, da sta zvezni vladi pravzaprav ostala samo še zunanja politika in obramba. Po republikah so namreč že tudi zunanjepolitični odbori in zvezna drž. tajništvo za zunanje zadeve mora upoštevati mnenje republik v tistih zunanjepolitičnih vprašanjih, ki se nanašajo na države, ki meje na prizadete republike. Omenja dalje kot posebnost, da imajo republike svoje železniške in poštne uprave, ki se morajo vzdrževati po načelu samoupravljanja. Zato prihaja do tega, da plača človek za telefonski pogovor iz Beograda dvakrat toliko kot pa iz Zagreba.

Na vprašanje, če bo šel razvoj v Jugoslaviji od federacije v konfederacijo, se pravi od zvezne države k zvezi držav, pisec pravi, da partijski funkcionarji in politiki zatirajo, da je tako vprašanje odveč. Mnenja so, da si stvari same utirajo naravno pot v „samoupravljalno demokracijo, v kateri za idealno človeško skupno življenje ni potreben pritisk ne partije in nobene državne ustanove.“

BRALI SMO

Makedonci za konfederacijo Jugoslavije

Makedonci imajo v emigraciji dve politični organizaciji. V ZDA in Kanadi ima Vanče Mihajlov svojo „Makedonsko rodoljubno organizacijo“, ki izdaja list „Makedonska tribuna“. Ti Makedonci se smatrajo za Bolgare ter najtesneje sodelujejo z Makedonci, ki žive v Smatriji ter v vsem podpirajo bolgarske politične težnje. V Evropi pa ima mlajša makedonska emigracija Osvobodilni odbor Makedonije, ki izdaja svoj list Makedonija.

Obe makedonski organizaciji med sabo nimata zvez. Med tem, ko Makedonska rodoljubna organizacija Vanče Mihajlove v svoji politični akciji išče zaveznike v glavnem med hrvaškimi ustaškimi ekstremisti, se Osvobodilni komitet Makedonije zavzema za medsebojno sodelovanje ter sporazumevanje vseh južnoslovanskih narodov.

V tem pogledu je zanimiv članek, ki je bil objavljen v glasilu te makedonske politične organizacije Makedonija pod naslovom „Za večjo narodno suverenost“.

V njem ugotavlja tole:

Kar se nas v Osvobodilnem odboru Makedonije tiče, se že od prve številke svojega glasila zavedamo, da se bo združitev ter državna ustalitev Makedonije izvršila, korak za korakom, po dobah. Te postopne izvedbe naših idealov nam ne bo nihče podaril. Sami si jo moramo priboriti z bojem in pametno narodno politiko. V konfederaciji gledamo korak naprej v dosegi svojih narodnih idealov. Mi se borimo za konfederacijo, za pravo, resnično konfederacijo. Pozivamo svoje somišljenike v republikah Makedoniji, da se aktivno vključijo v boj za konfederacijo.

Vemo, da bo naše stališče glede konfederacije naletelo na nerazumevanje med mnogimi Makedonci v emigraciji. Toda mi jim takoj povemo, da je naš cilj voditi pametno politiko, temelječo na notranjih stvarnostih v domovini, ker smo mi samo en njihov del. Mislimo, da makedonska emigracija lahko podpre osvobodilno borbo makedonskega naroda samo tako, če spozna njegove resnične koristi in samo če svoj boj uskladi z bojem naših bratov in sester v Makedoniji...

Nobena makedonska emigrantska organizacija, noben Makedonec v emigraciji, ne more nič storiti v inozemstvu za makedonsko stvar, če ne upošteva obstoja realnosti in resničnih možnosti naše narodne politike. V veliko žalost, velika večina emigracije ne upošteva ne enega ne drugega. Razni „makedonstvujušči“ si v emigraciji zamišljajo, da bodo neki namišljeni „emigrantski bataljoni“ nekega dne vkorakali v Makedonijo, da bi jo osvobodili, ali pa se izživljajo v prevarah, da makedonski narod ravno nanje čaka za osvoboditev. Špekulanti s sveto makedonsko stvarjo,

bolgarski agenti, Vanče Mihajlov in nekateri Makedonci, ki se izdajajo za makedonske nacionaliste, v resnici so pa politični primitivci in šarlatani, si domišljajo, da imajo čarobno formulo za osvoboditev Makedonije. Velika večina makedonske emigracije strahovito trpi od četniškega romantizma, je okužena s patološko skrajnostjo, ki si jo je izposodila od srbskih četnikov ter hrvaških ustašev. Je veliko Makedoncev, ki nočejo ničesar slišati o konfederaciji in ki trpe vsled „srbofobije“. Vsi ti „makedonstvujušči“ so za razpad Jugoslavije in za vzpostavitev samostojne makedonske države. Toda niti eden od teh ne more povedati, kdo in kako bo razbil Jugoslavijo in tudi ne, kako bo vzpostavil samostojno makedonsko državo. Za nas je že davno jasno, da se makedonska emigracija ne more ničesar naučiti od srbskega četništva, niti od hrvaške ustaške emigracije.

Z ozirom na sedanje stanje v Makedoniji je makedonska srbofobija neopravičena... Med Srbijo in Makedonijo ni nasprotij glede meja, kakor obstojajo med Srbi in Hrvati. Obratno: Srbija in Makedonija imata ogromne skupne interese, kot je npr. skupna albanska nevarnost, ki ogroža njihovo teritorialno integriteto, pa tudi skupnih gospodarskih koristi in podcenjevanje Makedonija ima preveč sovražnikov, da bi si morala iskati še nove. Iz tega je jasno, zakaj je škodljiva kakršna koli zveza z ustaši za makedonsko borbo. Če imajo Hrvati svoje interese, imamo tudi mi svoje in nikdar ne smemo postati orodje hrvaških ustašev.

V svoji borbi za spremembo Jugoslavije v konfederacijo, nas vodijo samo koristi Makedonije.“

ATENTAT NA ŠTEFANA RADICA (Nadaljevanje s 3. str.)

bi bilo potrebno tudi enemu od generalov. Na to Radičevo izjavo Kulundžić ugotavlja: Dejstvo je, da je bil med tedanjimi politiki Štefan Radić tisti, ki je prvi javno izrekel idejo, da je treba postaviti na oblast generala in to celo samega Petra Živkovića. Kulundžić za Radića pravi, da je bila to njegova v resnici „povsem kratkovidna poteza“. Afi je tako navajanje podatkov glede Korošca in Štefana Radića objektivno in nepristransko in ali je tako mogoče priti do zgodovinske resnice?

Če je res, da je pisec knjige zbiral podatke za svoje delo več kot 10 let in da je nekatere celo iskal po Južni Afriki, je več kot čudno, da podatkov o dr. Korošču v tem času ni mogel nikjer dobiti. Saj ima doma vse vire na razpolago in živih je še dosti ljudi, pri katerih bi mogel dobiti zanesljive podatke. Če pa pisca zanima, naj pogleda tudi Zbornike Svobodne Slovenije. V enem od njegovih letnikov je objavljen med drugim tudi članek Dr. Korošec in Hrvati, ki je pisan objektivno, mirno in v katerem je dosti podatkov, o katerih pa do danes s hrvaške strani še nihče ni spregovoril.

Čujemo, da je nekaterim hrvaškim kulturnim delavcem Titova ambasada v Buenos Airesu poslala zastoj Kulundžićevo knjigo Atentat na Stjepana Radića z vizitko Ivana Bačuna, Titovega „strokovnjaka za gospodarska vprašanja.“ Če Titova ambasada zastoj po-

šilja tako drago knjigo, potem gotovo ve, zakaj to dela. Če bi bila pisana proti komunistični diktaturi, tega gotovo ne bi delala. Kajti doslej Titova ambasada še nikomur ni poslala revije Nova Misao (januar 1954), v kateri je bil objavljen znani članek Milovana Džilasa „Anatomija ene morale“ in „Konec dvorjanika L. P. Berije“. Torej kdo uživa pri komunističnih oblastnikih večje zaupanje: Hrvat-Radičevec Kulundžić ali pa zgrajeni črnogorski komunistični ideolog Milovan Džilas?

Pri „zbiranju“ zgodovinskega gradiva je za Kulundžića zanimivo tudi to, da pisec ni zvedel za članek, ki je bil objavljen v Svobodni Sloveniji že leta 1950 pod naslovom „Pred tremi monarhi“. Iz Koroščevega lastnega pripovedovanja bi bil mogel Kulundžić dobiti zanesljive in najbolj točne podatke in mu ne bi bilo treba objavljati sedanjih netočnih in tendencioznih trditvev o dr. Korošču.

Kratka sodba o knjigi: Pisec knjige si je gotovo prizadeval, da je toliko napisal. Toda knjiga je pomanjkljiva, je brez popolnih podatkov, je pristranska, nepopolna, tendenciozna, polna neosnovanih sumničnj in marsikaj zamolčuje. To so glavne negativne strani dela. Če pa upoštevamo še to, da je en dogodek naveden ne samo z napačnim datumom, ampak je tudi netočno prikazan, potem si lahko predstavljamo „kako temeljita“ je Kulundžićeva knjiga in „kako prihaja do zgodovinske resnice.“

OBVESTILA

Sobota, 3. avgusta 1968:

VII kulturni večer SKA ob pol 8 v Slovenski hiši. Predaval bo g. dr. Filip Žakelj o Baragovi zadevi ob 100-letnici.

Nedelja, 4. avgusta 1968:

SDO in SFZ v Castelarju prirejata ob 15 na Pristavi otroški dan za vse otroke ljudske šole.

V Slovenski hiši po maši zvezni sestanek SDO in SFZ.

V Slovenski vasi kolone

Sobota, 10. avgusta 1968:

V Slovenskem domu v San Martinu ob 20 prosvetni večer s petjem dekliškega okteta in predavanjem Janka Hafnerja o „Načrtu in izvedbi poleta na luno v letu 1969.“

V Našem domu v San Justu družabna prireditev.

Audiovizualna predstava SKAD-a v Slovenski hiši ob 20.

Nedelja, 11. avgusta 1968:

V Slovenski hiši Socialni dan. Tema: Odnos katoličanov do sodobnih tehničnih in socialnih sprememb.

V Slomškovem domu spominska proslava ob obletnici smrti župnika Janeza Kalana.

Audiovizualna predstava SKAD-a v Slovenski hiši ob 18.

Nedelja, 18. avgusta 1968:

Ob 15.30 romanje v Lourdes

Sobota, 24. avgusta 1968:

V Slovenski hiši ob 20.30 premiera: Barka brez ribiča.

Nedelja, 25. avgusta 1968:

V Slovenski hiši ob 18 igra Barka brez ribiča.

Društveni OGLASNIK

Starostna doba udeležencev taborjenja v Bariločah je od 16 do 22 let, ne pa od 16 do 20, kakor je bilo pomotoma objavljeno v zadnji številki. Zaradi tega je podaljšan rok za prijavo do 11. avgusta. — Informativni sestanek s prijavitelji je prestavljen na 17. avgusta ob 16.0 v Slovenski hiši.

SLOVENSKO
GLEDALIŠČE
Buenos Aires

Sobota, 24. avg.
premiera ob 20.30
Nedelja, 25. avg.
ob 18

ALEJANDRO CASONA

BARKA BREZ RIBIČA

IGRA V TREH DEJANJIH

Režija: MARIJAN WILLEMPART

SLOMSKOV DOM

priredi v nedeljo, 11. avgusta

Spominski večer

ob obletnici smrti č. g. J. Kalana

Pričetek s sveto mašo ob 17

Dr. Tone Žužek
ADVOKAT

Lavallo 2327/33, p. 5o. Of. 10

Ena kvadra od podzemne postaje Pasteur

Uraduje ob torkih in četrtkih od 18. do 20. ure

JAVNI NOTAR

Francisco Raúl Cascaño

Escribano Público

Pta. baja, of. 2

Cangallo 1642 Buenos Aires
T. E. 35-3527Dr. FRANC KNAVS
ODVETNIKLavallo 1290, p. 12, of. 2, Capital
T. E. 35-2271Uradne ure od 17—20
Na telefonu tudi dopoldne (10—12)

Luján, Francia 952

T. E. 735 ali 516

V petek in soboto od 9—13. ure.

SLOVENSKI DOM, SAN MARTIN
vabi vse rojake na

Prosvetni večer

ki bo v soboto, 10. avgusta, ob 20.

Spored:

Pevski nastop dekliškega okteta
Skiopično predavanje g. Janka
Hafnerja „Načrt in izvedba ameriškega poleta na luno v l. 1969“

OB STOLETNICI SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA

Akademska skupina za audiovizualne predstave

TRI BALADE

Andrej Fink

IZ NOVEGA SVETA

Tone Mizerit

SLEDOVI

Janez Zorec

ČLOVEK

Nastopajo: Marjana Homovec, Janez Pleško in Janez Zorec

Risbe: Branko Zavrtanek in Janez Zorec

Fotografirali: Andrej Žužek in Jernej Dobovšek

Grabacija: Jože Dobovšek

Luči: Franci Willempart

Sodelujejo: članice in člani SKAD-a

Predstave v soboto, 10. avgusta, ob 20

in v nedeljo, 11. avgusta, ob 18.

v veliki dvorani Slovenske hiše, Ramón Falcón 4158, Capital

Vstopnina: 200 in 150 pesov. Za srednješolce 100 pesov

Prosimo točnosti

Dne 3. julija je umrla v domovini po težki bolezni naša ljubljena sestra, teta in svakinja, gospa

Ninka Lenarčič roj. Stare

Kot je živela tiho in skromno, jo je tudi na njeno posebno željo spremljal 6. julija na njeni zadnji poti med gozdovi Kolovca v družinsko grobnico na Rovah le najožji krog sorodnikov in prijateljev. Naj počiva v miru.

Žalujejo brata in sestre z družinami:

Ing. Vladi Stare, Saša Stare;

Hela por. Rus, Dora, vdova Fabjančič

Ljubljana, Buenos Aires, Posadas

NAŠ DOM V SAN JUSTU

DRUŽABNA
PRIREDITEV

v soboto, 10. avgusta

Igra orkester

Los Vagabundos

SDO

SFZ

OB PETDESETLETNICI
SLOVENSKE NEODVISNOSTI
IN ZA MLADINSKE ŠPORTNE DNEVE

Lahkoatletski turnir

Parque Chacabuco

15. septembra ob 13

SLOVENSKA HRANILNICA SLOGA z. z. o. z.

Bartolomé Mitre 97

Ramos Mejía

Tel. 658-6574

Uredne ure: torek, četrtek in sobota od 16—20

Sprejema hranilne vloge in daje posojila pod ugodnimi pogoji

Pravna posvetovalnica, ki jo vodi dr. Vital Ašič vsako prvo in tretjo soboto v mesecu od 17—19

PO
TO
VA
NJATU
RI
ZEM

je vaša potovalna agencija.

Oddelek za Slovence vodi Armando Blažina

OBISČITE EVROPO — poslovne ali kot turisti. SREČAJTE se s svojimi sorodniki in prijatelji. ČAS NI OMEJEN.

V tem letu BREZ vizumov.

VOŽNJA Z LADJO

tja in nazaj

427.50 USA dolarjev

VOŽNJA Z LETALOM

tja in nazaj

CELOVEC 940.50 USA dolarjev

TRST 904.10 USA dolarjev

Vse na odplačevanje

25% na račun in 12 ali 24 obrokov s 12% obrestmi

LADJE: G. Cesare — Augustus — Anna C —
Engenie C — Enrico C

Avenida Córdoba 351
Buenos Aires

Tel.: 32-6070/6077/6075/6079

PRED PETDESETIMI LETI:

POT DO PRVE SLOVENSKE VLADE

Dr. Tine Debeljak

Cehi so takoj, še istega dne 28. oktobra proglasili svojo neodvisnost, sestavili v Pragi vlado in imenovali prof. Masaryka, voditelja emigracije, za prvega predsednika češkoslovaške države. 30. oktobra je zadnji predsednik Avstro Ogrske, prof. Lamasch tisti, ki je v Švici pripravljaval amerišanski mir za Avstro-Ogrsko, sporočil, da imajo narodne države pravico, da se ustanovljajo in navežejo diplomatske stike z nevtoralnimi državami. Istega dne se je ustanovila tudi — Avstrijska republika, ki je priznala takoj južnoslovansko in češkoslovaško državo. 3. novembra se je sklenilo premirje za Avstroogrsko in Antanto in 11. novembra 1918 je odstopil zadnji avstrijski cesar Karl IV. — 16. pa kot ogrski kralj —, ki je še prej razvezal prislege vseh svojih podanikov, ki so mu jo kdaj dali.

LETO 1918: ZADNJI MESECI V SLOVENIJI: NARODNI SVET IN USTANAVLJANJE NARODNEGA VIJEČA — NAPOR ZA PRIZNANJE PRI ZAVEZNIKIH

Narodni svet v Ljubljani je bil ustanovljen na pobudo Jugoslovanskega odbora na Dunaju iz zastopnikov vseh strank: Slovenske ljudske stranke, Narodno-napredne in socialistične (ki so bili samo udeleženci, ne pa člani) ter Tržaškega političnega društva Edinost, Političnega in gospodarskega društva za Istro ter Katoliškega političnega društva za Koroško — torej od 40 zastopnikov slovenskega političnega življenja. Imeli so izrazito prehodni značaj: pripraviti vse potrebno za organiziranje vseh drugih Jugoslovancev na enotnem temelju jugoslovanstva za jugoslovansko državo. Zato ni bil samo za Slovence, temveč tudi istrske Hrvate ter je že v naprej priznaval za svojo nadrejeno oblast bodoči skupni organ v Zagrebu, ki pa naj se šele ustanovi. In to nalogo so prevzeli Slovenci. Zato je dr. Korošec v tem času imel svoje govore po Dalmaciji, Istri, tudi Hrvatski, ter so na slovenske shode hodili hrvatski, kakor tudi severni slovanski gostje. Najvažnejši dr. Koroševi shodi v tem

18 zadnjem poletju so bili v Št. Vidu, kjer so maja meseca ponovili „slavni vižmarski tabor iz leta 1869“; koncem meseca je bilo tudi zborovanje vseh Slovencev v Trstu v velikem teatru Politeama Rosetti.

Največja slovanska prireditev pa je bila vzdava plošče v Št. Janžu na Dolenjskem v spomin J. E. Kreka, ki se je vršila dan po ustanovitvi Narodnega sveta 18.8.1918 vpričo hrvatskih, čeških in poljskih gostov. Toda to je bil že čas, ko vlada ni dovoljevala več podobnih shodov in besed. Korošcu ni bilo več dovoljeno govoriti na komerzu slovanskih gostov in članek o Narodnem svetu je bil cenzuriran. Zato je dr. Korošec v Št. Janžu izrekel one pomembne besede: „Molčati moram, toda vi boste razumeli tudi naš molk.“ List krekovcev Jugoslovani, v katerega je redno pisal pisatelj Ivan Cankar, je bil ustavljen.

Pač pa je dr. Sušteršič tisti čas pisal v 1. števil. Novic, da je „majniška deklaracija sicer dobra politična poteza, toda izvedbo je treba pripraviti za bodoče“; pobiral je po občinah izjave proti Trumbičevim letakom, ki so jih trosili italijanski avioni ter parkrat imenoval Koroščevo početje za „veleizdajalsko“. To je bil že čas francoskih prvih zmag ob Marni in dr. Korošec je Narodnemu svetu sporočil 13. sept.: „Pripravite se na trenutek, ko bomo ustvarjali lastno državo“ (Mikuž 38). Tu sta prišla dr. Korošec in dr. Sušteršič v največje nasprotstvo, kot vidimo iz omenjenih citatov. Narodni svet je tedaj v zadnjih dveh mesecih ustanovil Pokrajinske narodne svete (Gorica, Trst, Celovec, Maribor) ter tudi po deželi razporedil mreže krajevnih odborov: 130 jih omenja tajnik dr. Jerič (Slovenci v desetletju 1911—1928, str. 147).

Morda bo koga zanimalo, da je ta Narodni svet deloval najprej v Krekovi Zadrugi zvezi, pozneje pa v hotelu Union, dokler se ni preselil v vladno palačo ter da je Zadruga zveza podprla z milijon in pol kronami to delo (Mikuž 50).

Narodni svet je imel tedaj predvsem na skrbi: preprečiti nered na slovenskem ozemlju, za kar je kmalu iz Orlov in Sokolov ustanovil narodne straže, potem študiranje naših mej, s čemer sta se pečala predvsem koroški in štajerski pododbor ter: kako pridobiti Hrvate za enotno fronto.

Na Hrvatskem je bila vodilna stranka Hrvatsko-srbska koalicija, ki so jo vodili Sv. Pribičević, dr. Ribar in drugi. Ta je bila na vladi in ni hotela pretrgati z budimpeštansko vlado, od katere je pričakovala osamosvojitve. Zato so najprej

Slovenci organizirali v Zagrebu sestanek slovenskih in hrvatskih poslancev (razen koalicijskih in starčevićanskih) predhodni sestanek 24. septembra, kjer so našli skupno osnovo: „naj bodoči mir prinese jugoslovanskemu narodu združitev, neodvisnost in svobodo“. Tu so izjavili, da „avstroogrška vlada lahko govori samo še v imenu gospodujočih narodov (Nemcev in Madžarov), ne pa podjarmljenih narodov“. Težnja po enotni fronti je bila tako močna, da so 27. nato vse stranke izjavile, da bodo ustanovile skupno predstavništvo tudi — brez hrvatsko-srbske koalicije.

Ko se je nato 1. oktobra odprlo novo zasedanje avstrijskega parlamenta, je tam vpričo vse zbornice dr. Korošec ponovil ta zagrebški sklep, da vlada ni pooblaščenca govoriti v imenu avstrijskih podjarmljenih narodov.

Takoj nato — 6. oktobra — se je res ustanovilo v Zagrebu Narodno Vijeće (lahko bi imenovali to skupščino 'Narodna veča', kakor jo dosledno imenuje dr. Mal po staroslovenski terminologiji), ki je za predsednika izvolilo dr. Antona Korošca (7. oktobra je Avstrija ponudila Wilsonu — mir). 9. oktobra je vstopila tudi Hrvatsko-srbska koalicija v Narodno Vijeće. Za podpredsednika sta bila nato izvoljena dr. Ante Pavelić (Hrvat, ne ga zamenjati s poznejšim Poglavnikom!), ter Svetozar Pribičević (Srb). Za tajnike pa samo Srbi in Hrvati: dr. Budišavljević, dr. Lorković, dr. Drinković ter je šele naknadno bil pozvan za slovenskega tajnika dr. Albert Kramer. Tako je bil ustanovljen tisti centralni skupni forum, od katerega se je Narodni svet v Ljubljani že od vsega početka smatral zavisen in si njega ustanovitev postavil za važen cilj.

V ta čas parlamentarnega zasedanja nekako mora spadati zadnji dr. Korošev razgovor s cesarjem Karlom. „Kajti cesar Karel je izrazil željo in prošnjo, da bi govoril z dr. Korošcem. Pri tej avdienci je cesar sam začel razgovor in omenil več predlogov, ki naj bi zadovoljili južnoslovanske narode v monarhiji. Cesar je razlagal, v kakšno stanje je prišla monarhija zaradi Majške deklaracije in sličnih izjav drugih slovanskih narodov. Dr. Korošec je mirno poslušal to pripovedovanje, a na koncu mirno in trdno rekel: „Majestät, zu spät.“ (Veličanstvo, prepozno!) Cesar se je pri teh besedah stresel in ves zlomljen začel ihteti. V takem stanju ga je dr. Korošec pustil in odšel iz sobe. Niti posloviti se nista mogla.“ (Svobodna Slovnja, 14. decembra 1950).